Singapore

New York-ul Asiei

...Negreșit, trăsătura cea mai asiatică a orașului Singapore este senzualitatea. (...) Sub semnul ei au trăit singaporezii timp de aproape o lună, de la sfârșitul lui mai și până pe 24 iunie. Pancarte mari pe străzi, postere pretutindeni și broșuri în toate punctele turistice îndemnau pe toată lumea: „Îndestulează-ți simțurile!". Cu teatru, muzică, balet, dans, arte vizuale... Venite din 20 de țări, din Suedia și Japonia, din Columbia și Australia. Toate, oferite de Festivalul Artelor de la Singapore.

Era suficient să citești materialele promoționale ca să-ți lase gura apă. Festivalul s-a recomandat ca „sărbătoare multi-senzorială", promițându-le spectatorilor că „îi va răsfăța, la alegere", cu peste 300 de spectacole și atracții, cu „diverse genuri de experiențe emoționale". Și chiar i-a răsfățat. Începând cu atmosfera veselă din Festival Village, unde a avut loc tradiționala deschidere a programului, cu felurite ceremonii rurale de ordin religios și spiritual (de această dată, din Vietnam, India, Malaesia, Taiwan, Filipine și Iran), și până la spectaculoasa reprezentație de închidere: 25 de minute de extraordinare focuri de artificii, spectacol adus din Marea Britanie, sub titlul foarte potrivit **Turnul luminii** – un far cu trei etaje, transformat în fântână electrică de basm de către trei pompieri-clovni.

A fost prima dată când compania „Walk the Plank" și-a arătat măiestria în Asia. Mai erau și alții în această situație. Câteva teatre și spectacole au avut acum premiera asiatică: „Les Deux Mondes" de la Montreal, trupă renumită pentru contribuția sa excepțională la arta multimedia, a adus o poveste fără cuvinte, **Leitmotiv**; spectacolul avangardist de dans **Requiem** al companiei franco-vietnameze „Ea Sola", cu o distribuție formată din douăzeci și doi de țărani și câțiva dansatori profesioniști; noua piesă singaporeză **Red** (Roșu), prezentată de Singapore Repertory Theatre (SRT)...

Au fost, de asemenea, premiere mondiale și producții comandate de festival bazate pe colaborări între mari artiști singaporezi și parteneri din Argentina, Australia, Austria, China și Elveția. Cele mai importante evenimente ale festivalului au fost considerate cele două spectacole ale Centrului de artă dramatică din Shanghai (China) și **Dracula**, adus de Canadian Royal Winnipeg Ballet.

Dar, indiscutabil, în centrul atenției s-a aflat compozitorul Philip Glass cu cele trei concerte-spectacol ale ansamblului său. Nu doar datorită faimei lui mondiale de artist care disprețuiește categoriile și creează muzică ce nu poate fi încadrată în vreun gen, ci și pentru că primele două montări (a treia era o retrospectivă) s-au dovedit a fi chiar materializarea temei festivalului.

Amestec de arte diferite, **Koyaanisqasi** (Viața fără echilibru) și **Powaggatsi** (Viața în transformare) au făcut apel la toate simțurile: muzica este cântată ca prelungire, acompaniament și comentariu la un film documentar (de Godfrey Reggio) proiectat pe un ecran imens deasupra orchestrei. Sunetului și imaginilor li se alătură, din când în când, un recitativ-oratoriu cu dominantă apocaliptică. Imagini ale frumuseții și măreției Pământului sunt, treptat, înlocuite de secvențe ale dizarmoniei din natură și ale decăderii urbane produse de „civilizație". Ritmul molcom este invadat de tempo-ul din ce în ce mai rapid al vieții din a doua jumătate a secolului 20. (...) E ca o palmă dată publicului. Este nu doar transmis, ci strigat mesajul „Titanicului": omenirea se scufundă din cauza goanei autodistructive și inutile după mai multă viteză, mai mulți bani, mai multe bunuri...

Preocuparea pentru dezumanizarea societății, a relațiilor dintre noi și a noastră înșine, atât de puternică în concertele-spectacol ale lui Philip Glass, este încă un motiv care a făcut ca producțiile lui să fie considerate emblematice pentru Festivalul Artelor de la Singapore. Deoarece, oricât de festiv și de vesel a fost întregul eveniment, această temă dramatică a constituit un leitmotiv. Iar combinația dintre cele două tendințe, aparent incompatibile, a fost o altă marcă a festivalului. Un exemplu al acestei combinații a fost spectacolul **One Breath Left** (Ultima suflare) al teatrului local OX.

„Suflarea" din titlu este cea din urmă din viața unei bătrâne. E însă și scurtul moment când ea își amintește toate episoadele fericite din viață. Așadar, în acest spectacol, chiar pe drumul spre moarte, viața este triumfătoare: cu forța, energia și infinitul ei tezaur de emoții. Toate acestea sunt reprezentate printr-o explozie de tobe, ritmuri, cântece populare, dansuri rituale. Actorii cântă și dansează, improvizează cu vocile, trupurile și instrumentele lor ca într-un concert de jazz de mâna-ntâi, uimitor de penetrant, expresie a unei libertăți nelimitate. E frumos de ascultat și frumos de privit. Acest teatru-jazz sau jazz teatralizat este montat în spațiul gol, dreptunghiular al unei biserici dezafectate, al cărei alb mat explodează în contrast cu roșul viu, albul perlat și negrul costumelor stilizate, în timp ce singurul decor – un simplu cearșaf – se transformă în orice, chiar și în paravan pentru teatrul de marionete.

Spectacolul începe și se sfârșește absolut imprevizibil: actorii irump în biserică din spatele publicului și, la final, dispar la fel de brusc. „Nu e decât un vis" - acest refren răsună de-a lungul celor 45 de minute ale „ultimei respirații", trezind amintirea unui alt spectacol care s-a desfășurat tot „dintr-o suflare" – **Metamorfoze**, al teatrului din Gardzienice, Polonia. Nici una dintre aceste producții nu evită textul, dar nu în text stă farmecul lor. Și nici în amestecul de muzică, dans și cântece; e ceva din-

colo de acestea. Un gen nou, bazat pe improvizație și încărcat de energie provenită atât din emoții cât și din subconștient. E ca un vis pe care nu-l putem povesti pentru că, în momentul când ne-am trezit, visul a și dispărut.

One Breath Left – produs al unui teatru singaporez, realizat însă în timpul șederii timp de doi ani a companiei la centrul de lucru al lui Jerzy Grotowski din Italia – este un foarte bun exemplu pentru o altă trăsătură a festivalului: „accentul pus pe programe artistice care constituie colaborări între diferite genuri, artiști, țări și moșteniri culturale". Dacă adăugăm importanța acordată „producțiilor care explorează folosirea noilor tehnologii", obținem „formula" principală a festivalului. Ea îi aparține unei tinere inteligente și pline de imaginație, domnișoara Goh Ching Lee, care, de anul trecut, este director de program și care a făcut deja schimbări substanțiale.

Goh Ching Lee a moștenit un festival cu istorie relativ lungă și cu profil complet diferit. Manifestarea s-a lansat în 1976, ca un eveniment local și destinat mai degrabă trupelor de amatori. În 1982, festivalul a devenit internațional, cu orientare clară spre Vest. În anii '90 a căpătat periodicitate bienală. Abia în 1999 s-a transformat în festival anual.

În anul 2000, când și-a început activitatea, Goh Ching Lee a introdus câteva schimbări majore care, incontestabil, i-au conferit festivalului o nouă identitate. Mai întâi, ea l-a „botezat", dându-i o temă (anul trecut, aceasta a fost „Noi inspirații"). Apoi, a învins cu succes previzibilitatea edițiilor anterioare, introducând practica unor comenzi locale și internaționale și stabilind un nou echilibru în program (cu interes egal față de Asia și Europa). Al treilea pas, care a fost deja inițiat și va fi realizat pe deplin în viitor, constă în încurajarea spectatorilor să urmărească, în alte limbi, spectacole bazate pe text, în opoziție cu tradiția de a invita din străinătate teatru predominant vizual. „Altfel, ne-ar lipsi complet un gen teatral", spune domnișoara Goh, care, anul trecut, a fost ea însăși fascinată de teatrul lituanianului Eimuntas Nekrošius. „S-ar putea să dureze ceva timp până atunci, dar acesta este cu siguranță un gen pe care dorim să-l explorăm, pentru ca publicul nostru să depășească această barieră."

Într-adevăr, Singapore pare să fie locul cel mai potrivit pentru depășirea, pe scenă, a barierelor lingvistice. Are patru limbi oficiale și este singura țară asiatică în care engleza e una dintre ele. Vorbind, pe deasupra, și esperanto, Goh Ching Lee crede că natura poliglotă a singaporezilor este un motiv de a paria pe viitorul artei lor scenice. „Singapore este un loc foarte neobișnuit, la răscrucea dintre est și vest. Suntem asiatici, dar ne simțim în largul nostru și în limba engleză. Atunci când călătorim, putem comunica aproape cu toată lumea. Așadar, ne este familiar atât mediul asiatic, cât și cel european. (...) Există o aspirație spre ceva care să fie al nostru în domeniul artei. Cultura a devenit o prioritate pentru dezvoltarea identității. Singapore este un oraș cu oameni deschiși. Suntem foarte cosmopoliți. Există o mulțime de culturi, religii, limbi. Spectatorii noștri sunt foarte tineri, 75% dintre ei au sub 40 de ani. Acestea sunt elementele pozitive cu care încercăm să facem din Singapore un centru artistic vital. Dorim să fim considerați un oraș cultural internațional. Ca New York în America, sau ca Londra ori Paris, în Europa."

Se pare că lumea a început deja să observe acest lucru. De unde înainte Singapore obișnuia să trimită delegații la Hong Kong, de exemplu, pentru a căpăta experiență în domeniul artei, mecanismul a început să funcționeze acum și în sens invers. Recent, multe festivaluri internaționale au devenit interesate de colaborarea cu Festivalul Artelor de la Singapore. În ultimii zece ani, Chinese Theatre Circle (opera chinezească din Singapore, condusă de Leslie Wong) a făcut un turneu de succes prin lume, uimind prin capacitatea de a produce acest gen tradițional în engleză sau cu traducere simultană, ba chiar cu „instrumente" occidentale. Theatre Works, una dintre cele mai importante companii locale, faimoasă pentru programele interculturale destinate artiștilor din toată Asia (...), pentru concursurile de dramaturgie și pentru programele de publicări de piese, a devenit un invitat frecvent al festivalurilor străine. „Astfel, trupa se comportă ca un ambasador cultural atât pentru Singapore, cât și pentru Asia", spune managerul Tay Tong. King Sent, directorul plin al companiei, lucrează momentan la un spectacol care va fi prezentat anul viitor la Lincoln Center de la New York. În plus, a fost numit director artistic la New Festival de la Berlin, din iunie 2002. În 1998, **The Golden Child** (Copilul de aur) al SRT s-a jucat timp de șase săptămâni la New York și a primit trei nominalizări la Premiile Tony. „A fost o nemaipomenită încântare: să joci pe Broadway, cu SRT drept producător asociat", spune Gaurav Kripalani, conducătorul teatrului. „Ni s-au deschis, astfel, numeroase uși. Mulți au vrut să lucreze cu noi. Au realizat brusc că în Asia există o companie de teatru care poate produce spectacole de asemenea calibru. Interesant este și că ei vor să colaborăm deoarece aici, în fața unui public cosmopolit, își pot verifica producțiile înainte de a le duce la New York"...

Kalina Stefanova

(Traducerea: Mirona Hărăbor)

Ungaria

POSZT 2001

Acronimul din titlu provine de la Pécsi Országos Szinházi Találkozó (Întâlnirea teatrală pe țară de la Pécs) și merită ținut minte deoarece, contrar obiceiului de până acum, când în fiecare an alt oraș găzduia festivalul care reunește cele mai bune spectacole ale stagiunii anterioare, începând din 2001 Pécs-ul va primi în fiecare vară trupele și invitații din Ungaria și de peste hotare. Se speră, astfel, că „orașul-festival" va câștiga experiență organizatorică și nu va repeta de fiecare dată greșelile începutului. Aflat dincolo de Dunăre, aproape de Austria și Iugoslavia, Pécs-ul este amplasat într-un peisaj minunat,